

TARNÓW – MIASTO PIERWSZE NIEPODLEGŁE

Hasło „Tarnów – Pierwsze Niepodległe”, mocno popularyzowane w ostatnich latach przez władze miasta i podległe mu instytucje, ale też rozmaite organizacje pozarządowe, nawiązuje do niezwyklej nocy, którą można nazwać tarnowską Nocą Październikową. Chodzi o czas z 30 na 31 października 1918 r. W ciągu kilkunastu godzin miasto zostało uwolnione spod panowania zaborcy austriackiego, zarówno na płaszczyźnie cywilnej, jak i wojskowej. Był to efekt współdziałania kilku zakonspirowanych organizacji i wielu odważnych ludzi, których można określić mianem Pierwszych Niepodległych. Nad ranem 31 października 1918 r. Tarnów odzyskał niepodległość. Badania historyków, niekoniecznie tarnocentrystów, dowiodły, że z galicyjskich, a szerzej polskich, miast uczynił to najszybciej, wyprzedzając o kilka godzin choćby Kraków. Trzeba pamiętać, że dążenie do wolności w owym okresie było wielowątkowym procesem, rozpoczętym na kilka lat przed wybuchem I wojny światowej. Spacer „Tarnów – Pierwsze Niepodległe” ma na celu przypomnieć miejsca związane z tym procesem, choć z uwypukleniem tych, które bezpośrednio nawiązują do Nocy Październikowej.

Przebieg trasy:

Spacer rozpocznie się w pobliżu domu mieszkalnego rodziny Stylińskich (obecnie al. Matki Bożej Fatimskiej 53), niezwykle ważnej dla tarnowskiej niepodległości. Następnym miejscem będzie pałacyk strzelecki (obecnie siedziba Biura Wystaw Artystycznych w Tarnowie) w Parku Strzeleckim. Kolejne obiekty znajdują się w ścisłym centrum Tarnowa. Są to: miejsce zajmowane niegdyś przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (obecnie Tarnowski Teatr) i sąsiedni budynek Szkoły Wydziałowej Żeńskiej im. Franciszka Józefa I (obecnie Poczta Polska), kamienica w zaułku za Katedrą, w której mieściła się siedziba XIV Polskiej Drużyny Strzeleckiej, kamienica nr 5 na Placu Kazimierza, w której znajdowała się sto lat temu Restauracja Leszczyńskiego. Spacer zakończy się na tarnowskim Rynku.

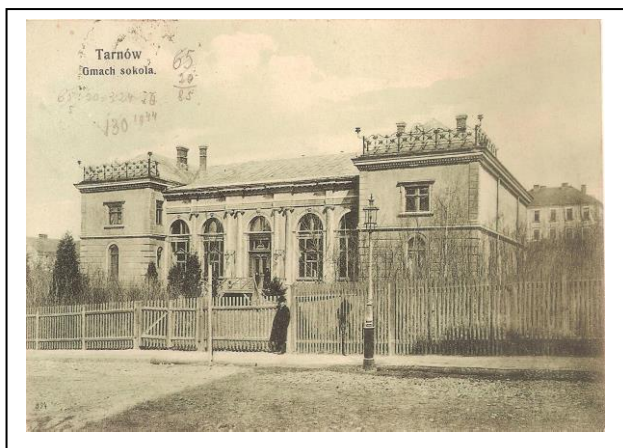
Opis obiektów:

Wybranie na początek spaceru domu mieszkalnego rodziny Stylińskich (obecnie al. Matki Bożej Fatimskiej 52, a na początku XX w. ul. Nowodąbrowska 33) niesie głębszy sens. Franciszek Styliński i jego trzej synowie: Jan, Marian i Karol byli zaangażowani w działalność niepodległościową jeszcze przed 1914 r., poprzez „Sokoła”, skauting i Związek Strzelecki. Po wybuchu wojny wszyscy ochotniczo wstąpili do Legionów Polskich. Z kolei w 1918 r. Jan i Marian stali na czele struktur Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) w Tarnowie i regionie. To takim rodzinom Tarnów w największym stopniu zawdzięcza wolność. Spod dawnego domu Stylińskich trasa powiedzie przez Plac Kapłanówka wzdłuż ul. Dwernickiego i ul. ks. Sitki do Parku Strzeleckiego. W urokliwym pod względem architektonicznym pałacyku strzeleckim w dniu 30 października 1918 r., w godzinach popołudniowych, zostało skoszarowanych ok. 200 młodych ludzi z rozmaitych organizacji niepodległościowych. Prym wiodła miejscowa POW. Należący do niej Oddział Lotny pod wodzą Mariana Stylińskiego rozpoczął Noc Październikową atakiem na komendę żandarmerii. Spod pałacyku trasa pobiegnie ul. Słowackiego i ul. Legionów pod obecny gmach Tarnowskiego Teatru, przypominając pierwotne znaczenie tego miejsca, w którym była siedziba Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Jego wieloletnia działalność przygotowała grunt i kadry do starań o upragnioną wolność. Na placu przed szkołą, sąsiadującą z „Sokołem”, władze austriackie odstąpiły podczas wojny pomnik c.k. 4. Armii. Ten został zdewastowany w 1918 r. przez patriotycznie usposobioną tarnowską młodzież. Następnie ulicami Brodzińskiego, Wałową i Kapitulną trasa dotrze do zaułka katedralnego. W jednej z jego kamienic mieściła się siedziba XIV Polskiej Drużyny

„Zwiedzaj Tarnów i region – pieszo, rowerem i bussem”

Strzeleckiej. Ta w 1914 r. wyekspediowała do Krakowa, do tworzących się Legionów Polskich, wielu ochotników, rekrutujących się ze wszystkich warstw społecznych. Ten fakt upamiętnia tablica wmurowana na frontonie kamienicy. Spod Katedry trasa pobiegnie ul. Katedralną na Plac Kazimierza. W kamienicy nr 5 znajdowała się w 1918 r. Restauracja Leszczyńskiego. W niej spiskowali polscy oficerowie c.k. armii z Organizacji „Wolność”, także w Noc Październikową. Z Placu Kazimierza przez Pasaż Tertila trasa dotrze na Rynek. A jak Rynek to Ratusz i szczególnie sesja Rady Miejskiej pod przewodnictwem burmistrza Tadeusza Tertila 30 października 1918 r., która zaowocowała uchwałą zwiastującą w Tarnowie jutrzeńkę wolności. Upamiętnia to tablica umieszczona w ścianie Ratusza, a także rzeźba Tertila odsłonięta w setną rocznicę odzyskania niepodległości. W tym miejscu spacer dobiegnie końca.

Materiał zdjęciowy:

Logo:

Informacje praktyczne:

- NOCLEGI:
  - Hotel „Bristol”, ul. Krakowska 9
  - Pokoje gościnne Tarnowskiego Centrum Informacji, Rynek 7
  - „U Jana”, Rynek 14
  - Aparthotel, Zakątna 19

- GASTRONOMIA:
  - Restauracja Soprano, ul. Mościckiego 6
  - Restauracja BombayMusic, ul. Krakowska 11A
  - Restauracja Obsesja Smaku ul. Krakowska 3
  - Restauracja Tatrzańska 1
  - Cafe Tramwaj, Plac Sobieskiego
  - Kawiarnia Sofa, ul. Wałowa 15

- INNE AKTRAKCJE:
  - Muzeum Etnograficzne, ul. Krakowska 10
  - Katedra pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z XIV w.
  - Baszta obronna z XVI w., ul. Kapitulna 8
  - Pałac Szancerów, ul. Wałowa 12 (siedziba KRUS - u)
  - Sala Lustrzana, ul. Wałowa 10
  - Ławeczka poetów
  - Grób Nieznanego Żołnierza
  - Pomnik Kazimierza Brodzińskiego
  - Pomnik Józefa Szujskiego

Przewidywany czas wycieczki: ok. 2 godziny

Przewidywany dystans: ok. 3 km

Stoień trudności: łatwy

Opracowanie na zlecenie TOT:

Wojciech Sypek

Listopad, 2020